

(Глас Српске, 21.10.2009)

Састанци у Бутмиру су велики промашаји јер овим разговорима САД и ЕУ показују да не желе да признају да једини и истински ауторитет и легитимитет у земљи имају три етничке заједнице.

Изјавио је то у интервјуу "Гласу Српске" професор Универзитета за националну одбрану САД и некадашњи специјалиста америчке тајне службе ЦИА Стивен Мајер.

– Свака уставна реформа која подразумева бошњачку контролу над ентитетским гласањем и могућност изгласавања закона упркос противљењу представника неке од етничких група неумитно води одвајању РС од БиХ – каже Мајер.

За већину учесника "бутмирски пакет" уставних промјена је неприхватљив?

– На оба бутмирска састанка било је јасно да постоји снажно размимоилажење између три етничке заједнице у БиХ и представника САД и ЕУ. Вашингтон и Брисел настављају са настојањима да "прогурају" приједлоге који су неприхватљиви не само за Републику Српску, него и за Бошњаке и Хрвате. Све три етничке заједнице одбиле су приједлоге из Бутмира због различитих разлога, али упечатљива је чињеница да су све три заједнице рекле "не". За Бошњаке реформе су недовољне, а за Србе и Хрвате су превише радикалне. Срби и Хрвати сматрају да те реформе неће заштитити њихове интересе. То значи да БиХ и даље одређују њени народи, и у њима су истински легитимитет и ауторитет. Према томе, БиХ је фикција, међутим, то САД и ЕУ не признају. Они настављају да се надају да могу присилити етничке заједнице да обликују одрживу државу. Тај сан је био фикција још откад су је амбасадор Ричард Холбрук и Клинтонова администрација предложили деведесетих година. Међутим, то је фикција на коју ће се САД и ЕУ очајнички ослањати јер не могу да прихвате политичку реалност у БиХ. Укратко, састанци у Бутмиру су били велики промашаји.

Лидер СНСД-а Милорад Додик оцијенио је да је предложеним "пакетом" уставних промјена у Бутмиру међународна заједница испоштовала само вољу бошњачких политичара. Да ли је ово нови притисак на РС?

– Напротив, САД и ЕУ су под притиском. Премијер Додик и РС, бар за сада, држе јаке позиције, прије свега, због тога што САД и ЕУ желе да наметну некавалитетан пакет приједлога које нико неће да прихвати. Осим тога, Додик и РС су у предности због подјела и неслагања између САД и ЕУ, посебно по питањима будућности Канцеларије високог представника у БиХ и државне имовине. Сарадња између САД и ЕУ у случају БиХ су нарушени, можда и трајно. То је ситуација коју Додик и РС могу да искористе за своје интересе.

Предложено је повећање броја посланика у Парламенту БиХ, увођење једног предсједника без права вета, премијера БиХ. Неки аналитичари кажу да се у Бутмиру ствара унитарна БиХ?

– Ти приједлози су мртворођенче. Као што сам раније нагласио, ниједна од три заједнице неће их прихватити. Бошњаци желе гаранције о укидању ентитетског гласања (што би вјероватно добили да су прихватили бутмирски сет приједлога). Међутим, Срби, а вјероватно ни Хрвати, на то неће пристати. Осим тога, свака уставна реформа која подразумијева бошњачку контролу над ентитетским гласањем и могућност изгласавања закона упркос противљењу представника неке од етничких група неумитно води одвајању РС од БиХ.

Да ли се у Бутмиру крши Дејтонски мировни споразум, како то кажу политичари из РС?

– Да, приједлози из Бутмира начинили би огромну штету Дејтонском споразуму, нарочито по питању предсједништва и јачања улоге Парламента БиХ у доношењу закона. Политичари из РС су то јасно дали до знања. За њих нема говора о ревизији Дејтонског споразума (Анекса 4) или о прихватању приједлога из Бутмира. Неуспјех Бутмира и ослабљене позиције САД и ЕУ дају РС шансу за остварење њених циљева. Ту је и прилика не за уставну "реформу", него за потпуно реструктурисање Устава или потпуно независност ако буде упорна у томе. Занимљиво је да приједлози из Бутмира руше споразум из Пруда.

Лидер ХДЗ-а БиХ Драган Човић казао је да је предложени "пакет" уставних промјена неприхватљив и за Хрвате. Шта то говори?

– Бутмирске приједлоге одбили су и Човић и Божо Љубић. Мислим да то значи да су и лидери Хрвата у БиХ увидјели да су приједлози штетни за интересе све мање хрватске етничке заједнице. Хрвати у БиХ доведени су у опасност због Бутмира. Због тога њихови лидери захтијевају договоре који би ојачали, а не ослабили интересе Хрвата. У идеалним условима то би значило да добију сопствени ентитет, под условом да БиХ опстане.

Како гледате на то да су сада уставне промјене постављене као услов за затварање ОХР-а и напредак земље на европском путу иако то није био став Савјета за примјену мира у БиХ? Зашто међународна заједница проширује своје захтјеве у БиХ?

– САД и ЕУ покушали су да затварање ОХР-а и чланство у ЕУ искористе као моћно средство убјеђивања помоћу ког би три етничке заједнице довели у ред. Јасно је да им то није помогло. Међутим, треба имати у виду да се САД и ЕУ не слажу по питању ОХР-а. Већина земаља чланица ЕУ жели да се ОХР затвори до краја године, док САД желе да одгоде ту одлуку тамо негдје до 2010. Међутим, позиција САД је изговор за даље коришћење ОХР-а и "бонских овлашћења" као средства које би три етничке заједнице присилило на споразум којим би БиХ била очувана. БиХ никада није била одржива, а Бутмир наговјештава да никада неће ни бити.

Колико је БиХ у овом тренутку близу ЕУ?

– Чланство у ЕУ је нешто друго. Оно би вјероватно било у најбољем интересу сва три народа у БиХ, али не тако корисно као што се мисли. У било ком случају, чланство у ЕУ је дуг пут који вјероватно не би довео до економског процвата којем се надају лидери у БиХ.